

Місто Корець вперше згадується в 1150 році у Київському літописі. Описуючи міжусобні чвари князів, автор цієї пам'ятки засвідчив факт відвідання Корчеська одним із київських князів. Літописець пише: "І Гліб, виславши послів, сказав Ізяславу: "Як мені Юрій отець, так мені й ти отець, і я тобі кланяюсь. Ти з моїм отцем сам відаєшся, а мене пусти до отця мойого. А я до тебе сам поїду і поклонюся тобі". Ізяслав, отож, цілував йому образ святої Богородиці й сказав йому: "Ви мені своє, браття. До вас нема речі ніякої. А зобиджає мене твій отець, і з нами не вміє він жити". Гліб виїхав і поклонився Ізяславу. Ізяслав же покликав його до себе на обід, і тут пообідавши, узяв його звідти з собою до Дорогобужа, а там приставив до нього свого сина Мстислава провести його до города Корчеська. І тоді, провівши його за Корчеськ, сказав йому Мстислав: "Поїдь же брате, до отця свойого. А то волость отця мойого і моя - по Горину". Отже, у той час місто вже існувало. У перших літописних згадках Корець зафіксовано під назвами Корчесь, Коречеськ. Існує кілька версій цих назв, і в усіх за основу взято слово-корінь "корч", яке в українській мові має декілька значень, основне з яких "пень, викорчований з корінням; кущ, який має дуже розвинуте, покручене коріння". Хоча стосовно самої назви міста більше підходить білоруське тлумачення слова "корч": "нова земля на місці, розчищеному від лісу". Тобто саме на такому місці, можливо, було закладено древній Корчеськ. Досить поширеною є і гідронімічна версія – від назви річки Корчик.

Сучасна назва "Корець" прийшла на зміну древній у XIV ст. у період формування української мови на основі давньоруської, під дією контактних утворень на "-ець". Вже в 1465, 1483, 1498 роках ця назва трапляється в офіційних документах. Власне, саме слово "корець" з наголосом на другому складі означає староукраїнську міру сипучих речовин (від 80 до 128 літрів). Сучасна вимова назви міста передбачає наголос на першому складі.

По-різному складалася історична доля Корця. У 12 ст. він входив до удільного Пересопницького князівства, а в 13 – першій половині 14 ст. до складу Галицько-Волинського. Відомо, що 1258 р. тут перебував князь Данило Галицький, організовуючи оборону Волинської землі від монголо-татар.

З середини 14 століття Корець – під владою Великого князівства Литовського; в 1386 р. литовський князь Ягайло передав місто Федору Острозькому. В 1386 році на місці давнього городища побудували великий замок, оточили його глибоким ровом, наповнили водою, а річку Корчик відвели у нове русло.

На початку 15 ст., Корець став власністю удільних князів-магнатів Корецьких, які володіли містом до 1651 року. За кількістю земельних володінь на Волині Корецькі посідали п'яте місце відразу за Острозькими, Збараськими, Сангушками і Чарторийськими і входили до числа 13 магнатських родів, яким належало більше половини волинських селянських господарств.

Свою діяльність у Корці нові власники розпочали, насамперед, з організації оборони міста проти нової небезпеки, яка з XV століття почала загрожувати українським землям – турецько-татарських нападів. Ще в 1386 році князь Федір Корецький на кручі над Корчиком заклав дерев'яний замок, який оточили глибоким ровом, наповнивши його водами річки. У 1495 році замок витримав татарську облогу. Нападники були розбиті під його стінами об'єднаними силами корецьких міщан і війська, очолюваного князем С. Гольшанським. У другій половині XVI століття князь Богуш Корецький повністю

перебудував замок, укріпивши його мурами, внаслідок чого споруда стала майже неприступною “могутньою цитаделлю”.

На кінець XV століття Корець входив до числа 35 міських поселень, які існували в той час в Україні, але його розвиток, як і розвиток інших міст, проходив ще повільно. У середині XVI століття на українських землях, що перебували під владою Великого князя Литовського, нараховувалось майже 150 міст і містечок. Корець входив до числа малих міст. Він був позначений у тому числі інших 29 населених пунктів Волині на географічній карті Європи, яку уклав у 1554 році фламандський картограф Герард Меркатор. Розвиток феодального землеволодіння та феодальних відносин на українських землях у XIV- XVII століттях передбачав зростання торговельної активності в містах, посилення товарно-грошових відносин, розвиток торговельних шляхів, один з яких проходив через Корець - зі Львова і Луцька - на Київ. Економіка Корця базувалася переважно на торгівлі лісовими товарами (попелом, поташем, деревиною). Місто було її центром на волинських землях. Тут існували великі централізовані склади (шпихліри), до яких звозили продукцію, виготовлену в навколишніх лісах, а звідси вже розпродавали або ж вивозили на продаж. Власниками шпихлірів у більшості були купці-німці, а постачальниками до складів – дрібна українська шляхта.

Окрім розвитку західної та східної торгівлі, в першій половині XVII століття Корець значно зріс як місто і був важливим суспільним і торгово-економічним центром Волинського воєводства. На початку 40-х років XVII століття місто за чисельністю населення (7 тисяч чоловік) поступалося лише Острогу та Луцьку. З XVI століття розпочався також активний розвиток релігійного та культурного життя Корця.

У другій половині XVI століття князь Богуш Корецький заснував у Корці монастир на місці зруйнованого в 1496 році татарами. Добудовував його вже Яхим Богушевич.

Новозбудований храм було освячено на честь Воскрісіння Христового. Першою ігуменею Корецького Воскресенського монастиря стала сестра князя Яхима – Серафима (в миру княжна Софія Корецька), яка в день освячення обителі прийняла постриг. Через 20 років після підписання Берестейської унії, в 1616 році Воскресенський монастир було передано уніатському ордену базиліан (василіан), а в 1620 році князь Самійло, який першим серед Корецьких перейшов у католицьку віру, почав будувати у Корці ще один монастир (кляштор), який було завершено у 1622 році. Належав він чернецькому ордену францисканців, які володіли ним до 1831 року.

Монастирі були основними осередками культури та освіти у Корці за литовсько-польської доби. Значну вагу культурному розвитку міста приділяли також і місцеві магнати, які протягом кількох поколінь збирали бібліотеку, яка перейшла у спадок від них до князів Чарторийських і повністю згоріла під час пожежі в князівському замку в 1832 році.

На початку 17 ст., у Корці поживавилось і культурне життя. Цьому зокрема, сприяло тривале перебування у місті українського педагога, поета, перекладача, церковного діяча Лаврентія Зизанія Тустановського, автора книги “Граматика словенська” і першого на Україні і в Білорусії букваря зі словником “Наука яку читаю”.

Найбільшого мистецького розвитку в Корці набули архітектура та будівництво. Протягом другої половини XIV – першої половини XVII століття в місті було збудовано замок (1380 рік - XVII століття), костел святого Антонія (1533 рік), дерев'яна кладовищенська церква святого Іллі (1595 рік), Воскресенський монастир (1571-1616 роки), кам'яний міст через річку до замку (XVI століття), монастир францисканців (1620-1622 роки).

У серпні 1648 року через Корець пройшли загони селянсько-козацького війська Богдана Хмельницького. Протягом 1652-1653 років місто перебувало в районі частих дрібних сутичок між козаками і татарами з одного боку та поляками - з іншого. Після Переяславської угоди 1654 року між урядом Б.Хмельницького та Московським царством Корець залишився під владою Речі Посполитої. Після припинення активних бойових дій місто почало відроджуватися. На це, насамперед, вказує збільшення чисельності міського населення, яке на кінець 70-х років XVII століття становило 4706 осіб.

У 80-х роках Корець залишався значним населеним пунктом Волині. Його згадував гетьман Іван Самойлович у своєму зверненні до російського уряду з проханням висунути претензії на Правобережну Україну і не укласти мирну угоду з Польщею. «Бо вся тогочасна сторона Дніпра, - писав Самойлович у 1686 році, - Поділля, Волинь, Підляшшя, Підгір'я і вся Червона Русь, де стоять славні міста Галич, Львів, Перемишль, Ярослав, Люблін, Луцьк, Воллодимир, Острог, Заслав, Корець та інші, від початку існування тутешніх народів належали до руських монархів «.

Та незважаючи на це звернення, договір між Росією і Польщею, який дістав назву Вічного миру, в 1686 році було підписано. Правобережна Україна, а отже, і Корець, відходила під протекторат Польщі без претензій з боку Росії. Корець більш ніж на 100 років виявився відірваним від активного суспільно-політичного та соціально-економічного життя і поступово починає занепадати.

В кінці XVIII-го ст. на берегах річки Корчика виявлено поклади каолінової глини. В 1788 році стала до ладу порцеляно-фаянсова мануфактура. Корецька порцеляна засвідченнями сучасників, нічим не поступалась саксонській і була кращою за віденською. Це були перші порцелянові вироби саме українського виробництва. На них ставилась власна заводська марка – напис «Kores», виконаний від руки золотом, що, до речі, теж було першою торговою маркою, яку почали застосовувати в Україні. Продукція мануфактури була відома в багатьох країнах Європи поряд з виробами відомих саксонських заводів. Окремі її зразки й досі зберігаються в багатьох музеях різних країн. Після другого поділу Польщі (1793р.) Корець входить до складу російської держави і стає волосним центром Новоград-Волинського повіту Волинської губернії. У місті поживляється торгівля, ремісництво, промисловість. Тут діють три шкіряні і суконна мануфактура.

У листопаді 1846 року за завданням Археографічної комісії Корець відвідав Тарас Шевченко. У своїй повісті «Варнак» він писав: «Из кременца пошел я через село Вербу в Дубно, а из Дубно на Острог, Корец и на Новоград-Волынський». У місті Шевченко зробив кілька замальовок історичних пам'яток, давши опис їх стану на сторінках повісті «Прогулка с удовольствием и не без Морали»: « На полях Волини и Подолии вы часто любуетесь живописными, как, например, в Остроге или в Корце. В Корце даже церковь, хранилище бальзамированных трупов графов Корецких сама собою в развалины превратилась».

У 1845 році в Корці побував відомий український та російський історик Микола Костомаров, який вчителював тоді в Рівненській гімназії. Метою його приїзду до міста був збір фольклору, а також історичного та етнографічного матеріалу.

У 1850 році в Корці зупинявся класик французької та світової літератури Оноре де Бальзак, який їхав до Бердичева на вінчання з графінею Е.Ганською.

Після реформи 1861 року в Корці будуються різні підприємства, зростає торгівля. В 1887 році тут працювали два шкіряні заводи, суконна фабрика, пивоварний завод, п'ять

водяних і парових млинів. У 1898 році граф Й. Потоцький побудував цукровий завод. В кінці XIX на поч. XXст. у Корці існували деякі навчальні і медичні заклади.

У 1893 р. тут було відкрито двокласну церковнопарафіяльну школу, а в 1911 році почало працювати початкове загальноосвітнє чотирикласне училище. Діяли також 4 приватні школи, 2 приватні лікарні, 3 аптеки.

12 січня 1918 року в Корці було проголошено Радянську владу, але протрималася вона менше ніж півтора місяця. 21 лютого Корець зайняли німецькі війська.

3 квітня по грудень 1918 року в м. Корці при владі були представники адміністрації гетьмана Павла Скоропадського. 14 грудня по Києва вступили війська так званої Директорії і владу гетьмана було повалено.

З осені 1919 року до весни 1920 року Корець постійно переходив з рук в руки, влада в місці змінювалася з блискавочною швидкістю, що було характерно для військово-політичної обстановки в тогочасній Україні.

В кінці вересня 1920 року польські війська окупували Корець. Двадцять років місто було під владою Польщі. 17 вересня 1939 року війська Червоної Армії вступили в місто.

Західна Україна увійшла до сфери впливу Радянського Союзу. В 1940 році Корець став районним центром Рівненської області.

22 червня 1941 року Німеччина напала на Радянський Союз. 8 липня 1941 року гітлерівці окупували Корець. Радянські війська вступили до міста 12 січня 1944 року. В 1960 році в Корці зведено новий корпус середньої школи № 1. в 1962 році відкрито сільське професійно-технічне училище.

У 1977 році відкрито районний будинок культури на 600 місць.

А 29 вересня – 1 жовтня 2000 року відбулось урочисте відзначення 850-річчя міста Корця.